

Budapest,
1943.
április 28

V. évf
17. sz.

Egyes
szám ára:
70 fill

MILITÁRIUM

LUKÁCS MARGIT és
NAGY ISTVÁN a

"*Fekete hajnal*" c. filmben

Gyártotta és
forgalombahozza: Hausz Mária

SZERKESZTI
D. MATOLAY
K. CSÉZA

EZ A JELENET
az **URÁNIA**
MINDEN
ELŐADÁSÁN

MOZART ÉS BEETHOVEN TALÁLKOZÁSA

NYILTSZINI
TAPSOT
KAP

Az
**Istenek
kedvence**

cimű WIEN-film
legszebb jelenetei

AZ ÁBRÁNDOS IFJÚKORI
SZERELEM:
WEBER ALOYZIA

RENDEZŐ:
KARL HARTL

FORGALOMBA HOZZA

A „MEGSZÖKTETETT” FELESÉG
WEBER KONSTANZE

FŐSZEREPLŐK.
HANS HOLT
WINNIE MARKUS
IRENE v. MEYENDORFF

MOZART UTOLSÓ ÓRÁI

MAGYAR film

SZERKESZTI: *Stanolou K. Jera*

FILMKAMARAI ÉS MOZIEGYESÜLETI SZAKLAP
Szerkesztőség és kiadó hivatal:
VII., Erzsébet-körút 13. IV. emelet.
Tel.: 420-796, 426-576. Postatakarékp. csekkz.: 15410.
Előfizetési ár: egy évre 35 pengő, félévre 18 pengő.

V. ÉVFOLYAM 17. SZÁM — MEGJELENIK MINDEN SZERDÁN — BUDAPEST, 1943. ÁPRILIS HÓ 28

Feltámad a Filmhét!

Nagy örömmel fogadjuk azt a ter-
vet, hogy három évi szünet után is-
mét feltámasztják a Nemzeti Film-
hetet, s újból összeül Lillafüreden a
magyar filmszakma és az illetékes ha-
tóságok képviselői, hogy közvetlen esz-
meeserék, előadások és filmbemutatók
kapcsán megbeszéljék mindazt a sok
súlyos problémát, amely ma a film-
gyártás tényezőit foglalkoztatják.

Rendkívül hiányzott az elmúlt évek
folyamán ez az alkalom és sok minden
talán másképp történt volna, ha a Film-
hét keretében alkalom nyílt volna a
szakma nagy kérdéseit teljes nyuga-
lomban, közvetlenül, nem hivatalos tár-
gyalások, hanem baráti eszmeeserék
útján tisztázni. A sok kúszt és bo-
nyolult probléma, amely itt sűrűsöd-
dik és naponként szaporodik, égető
szükségyszerűséggel követeli a Nemzeti
Filmhét életrekelését.

A sok-sok megoldásra váró probléma
közül elég most csak néhányat emlí-
tenünk. Itt van a gyártási költségek
állandó emelkedése és az egyes tételek
aránytalansága, itt van a színészgázsik
kérdése, a nyersanyag problémája stb.
Mind olyan, amelyet nem lehet alapo-
sabb megfontolás és a sokféle érdek
harmonikus összeegyeztetése nélkül
megoldani. A napi élet robotja, a foly-
tonos sietés, hajsza, a kiszámított idő-
beosztás, a hivatalos személyek nagy
elfoglaltsága nem teszi lehetővé, hogy
minden vonatkozásban tisztázni lehes-
sen a felmerülő kérdéseket. Ehhez a
mindennapi élet teljes kikapcsolása,
csend és nyugalom szükséges, legfő-
képpen pedig az, hogy az érdekeltek
egyszerre legyenek együtt nem csak
félórákra, hanem napokra.

Örömmel üdvözljük tehát a Nem-
zeti Filmhét megrendezésének gondo-
latát, mert tudjuk, hogy ez az össze-
jövétel minden bizonnyal eredményes,
hasznos és szép munkát fog végezni.

Báró Wlassics Gyula államtitkár nyilatkozata a műtermi kiutalásokról

26 céget jelölt ki a Nemzeti Filmbizottság

A film-műtermek kiutalásával kap-
csolatban különböző hírek láttak nap-
világot a sajtóban, amelyek nem adtak
teljes és világos képet a tényleges
helyzetről. Eppen ezért Wlassics

Gyula báró államtitkárhoz, az Országos
Nemzeti Filmbizottság elnökéhez for-
dultunk, aki a következő felvilágosítást
adta a műtermi kiutalásokkal kap-
csolatban:

— Az Országos Nemzeti Filmbizottság legutóbbi ülésében foglalkozott a f. évi gyártási program kialakításával. A Bizottság kijelölte azokat a cégeket és filmgyártókat, amelyekkel a f. évi gyártási programot megvalósítottak látja.

— Összesen 26 filmgyártó cég kap lehetőséget a kezdődő gyártási évad folyamán filmek készítésére. A Bizottság felhívta a kijelölt cégeket, hogy május hó 20-ig terjesszék be részletes gyártási terveiket és folytassák le tárgyalásaikat azokkal a filmgyárakkal is, ahol filmjeiket elkészíteni kívánják. Tekintettel arra, hogy a Bizottság a műtermi sorrend kialakításánál elsősorban olyan filmterveket vesz figyelembe, amelyek a művészi, nemzetnevelési és a nemzetvédelmi célokat kielégítik, a kijelölt gyártóknak módot kíván adni, hogy esetleg már bejelentett programjukat ennek szemmel tartásával módosítsák, illetve film-tervezeteiket kicseréljék.

— A bizottság megállapította, hogy a nemzetvédelmi propaganda és a honvédelmi miniszter urak által gyártatni szándékolt 12 film nem tartozik a kijelölt gyártók kontingensébe, ezeknek a filmeknek az elkészítésével a két minisztérium esetéről-esetre bízta meg a témának legjobban megfelelő felkészültségű gyártót.

— Abban az esetben, ha a gyártó által bejelentett és a Bizottság által elfogadott gyártási tervnek a kijelölt időben való elkészítésére bármely előre nem látott akadály lép fel, a filmgyártó filmtervét hasonló témájú és értékű tervezettel felcserélheti.

— A gyártás megkezdésének előfeltétele, hogy a Bizottság a benyújtott film-vázlatot legalább két hónappal a kijelölt gyártási idő megkezdése előtt elfogadja és a filmgyártó a gyártási idő megkezdése előtt egy hónappal kész forgatókönyvet és teljes — a rendelkezésre álló tőkét is feltüntető — olyan lebonyolítási tervet nyújtson be, amelynek alapján a Bizottság a műterem igénybevételére jogosító tanúsítványt kiadhatja. — Ez alkalommal be kell mutatni az érvényes ipar-
engedély hivatalos másolatát is.

— Ha a filmgyártó cég gyártandó filmjét nem saját kölcsönzőjében hozza forgalomba, jóváhagyás végett be kell mutatni a forgalombahozatalra vonatkozó megállapodásokat is.

— A film készítésének zavartalan lebonyolítása érdekében azt is igazolni kell, hogy az O.M.M.E. és az érdekelt Kamara között — a

színészek színház és filmjátszási elfoglaltságának összehangolása és a munkarend biztosítása érdekében — kötött megállapodás, valamint a Kamarának a film-színészet gázi-ügye rendezése tekintetében hozott határozatát a film-gyártó vállalat magára nézve kötelezőnek ismerje el és az utóbbit a szerződéseknél be is tartotta.

Eddig szól az Országos Nemzeti Film-bizottság elnökének nyilatkozata. A gyártásra kijelölt cégek részére most küldik szét az értesítő leveleket, amelyekben a fentebb lefektetett szempontokra hívják fel a gyártók figyelmét. A 26 cég, amely műtermet kapott, a követ-

kezők: Aurora, Atelier, Bajusz Péter, Délibáb, Esperia, Hajdu-Daróczy, Hamza, Hausz Mária, Hosszú Zoltán, Hunnia, Iris, Jupiter, Kárpát-Erdélyi, Kokas film, Kolczonay Ervin, Magy. Filmiroda, Magyar Írók Filmje, Mester, Objektív, Pálatinus, Pannónia, Pax (Actio Ca-

tholica), Pegazus, Siményi Alfréd, Szóts István, Takács Antal.

A honvédelmi minisztérium és a nemzetvédelmi propaganda minisztérium 6—6, együttesen tehát 12 film gyártására kapott műtermet. Ezek a minisztériumok a kijelölt huszonhat cég közül választják ki azokat, amelyeket megbíznak filmjeik gyártásával. Ezek szerint ma még teljesen bizonytalan, hogy melyik cég hány filmet fog gyártani, mert a minisztériumok a kijelölést ezen a téren nem ejtették meg.

Filmes szemmel ukrainai magyar mozielőadáson

A m. kir. honv. vezérkar gondoskodik hadművelési területen levő katonáink szellemi felüdítéséről is. Ezt a csapatkönyvtárak, rádiók, katonazenekarok és esetenkénti tábori színházi előadások mellett elsősorban a tábori mozi-előadások útján végzik. Elsősorban, mert aránylag mozielőadásokat tartanak a legsűrűbben, egy vagy kéthetenként, ahogy az illető helységbe vagy városba a »hadiszolgálatra« kiküldött film vándorútján odaérkezik. Természetesen az is megesik — különösen télen —, hogy közlekedési vagy egyéb akadályok miatt két hónapig sincs előadás. Ilyenkor bizony nagy az unalom és a szomorúság honvédeink között! Ellenben, ha parancsba teszik, hogy f. hó X-én filmelőadás lesz, mindig kétszerannyian igé-

nyelnek jegyet, mint amennyi férőhely van. Akiknek nem jut jegy, azok a következő előadásra kapnak első sorban. A jegyek ára 10 pfennig (16 fillér), de minden katona boldogan megadná a tiszteresét is, csak minden egyes előadáson ott lehessen! S ha nem volna tilos az »üzérkedés«, talán a film iránti rajongás még azt is létrehozná, hogy egy-egy élelme-sebb honvéd »felárral« adja át jegyét egy másiknak. *De a magyar katona bajtársias szelleme ezt lehetetlenné teszi* s én magam is tanúja voltam olyan esetnek, mikor egy honvéd átengedte jegyét bajtársának, ki szolgálati elfoglaltsága miatt az előző héten sem volt s a következő héten sem tudott volna elmenni az előadásra.

eddig, adottságuknál fogva, a katonatémájú filmek aratják, így pl. a »Hári János« és a »Kadétszerelem«. Az előbbiben Páger klasszikus Hárvalakításán, valamint Pethes Sándor: Ebelostin lovagján és Maklár Ferenc császáran mulattak jóízűen, de nem kisebb hatást gyakorolt Kodály pattogó zenéje sem. A »Kadétszerelem«, amely minden

katonában kellemes emléket ébresztett fel az újonc-életből, legnagyobb sikerét Mihályi Ernő aranyhumorú ezredorvosa, Maklár pedellusa, és Pataky—Benkó—Puskás (aki most szintén a fronton van) kadét-triász aratták. De csillogó szemmel figyelték a sok csinos kislányt is, élükön a Hidvéghy—Zsil-lei duóval.

A filmdalok sikere

A »Gül Babá«-ból és a »Dankó Pistá«-ból a szép kiállításán kívül leginkább az énekszámok ragadták meg a katonalelkeket s néhány helyen még takarodó után is dudolták hegedűszó mellett a »Bujdokolva járok« és a »Hideg szobor vagy« felejt-hetetlen dallamait...

Az »Igen vagy nem?« és az »András« végig kísérő harsogó kacagás újból Páger nagy filmsikerét hozta, de kipurultak a honvédarcok Muráti, Szörényi, Bordy Bella látásán is, és az »Igen vagy

nem?« keringője napokig hallatszott egy-egy magyar alakulat tájékán...

A kis filmek közül Karády Katalinnak »Valahol Oroszországban« c. dala sok-sok csatlódapánán csalt könnyet a szemébe. E filmdal megszületése óta el nem múló siker, mint állandó, »helyi műsor-szám« csendül fel frontkatonáink között hegedűn, zongorán és egy-egy jóhangú katoná ajkán... Karády-lemezen hallgatva, pedig külön ünnepi eseménynek számít!

A legmeghatóbb film...

De nem is lehetne mind felsorolni, hiszen minden egyes filmhez fűződik valami, egy dal, egy kép, vagy csak egy mondat, ami nyomot hagy a katonalelekben!

Nem volt más célo-m, mint

képet festeni a magyar film szerepéről katonáink életében. Még egyet!

A legmegkapóbb és legmeghatóbb élmény volt a »csaba útja«, dicsőséges hősi halált halt kormányzóhelyet-sünk életéről szóló rövid film, melyet bár háromszor is játszottak, minden alkalommal halálos csendben, lélekzetvisz-szafojtva figyelt és nézett végig a katonaközönség, köztük én is. Könnyes, csendes percek voltak...

Ime, így pereg a magyar film, és így hódít katonáink közt a fronton!

Zeéri Posch Géza karp. örv. filmsegédrendező.

A tábori filmelőadás műsora.

Természetesen csak magyar filmek kerülnek műsorra, így azután érthető, hogy a hazájától távol küzdő magyar katonának végtelenül jólesik felidézve látni szeretett hazánk ismerős vidékeit, dalait, táncait, szokásait. A vezérkar főleg katonatárgyú vagy legalább is magyar problémákat tárgyaló filmeket játszat elsősorban, de műsorra kerülnek egyszerű szórakoztató vígjátékok is, mint pl. »Az utolsó Vereczkey«, a »3 csen-gő« stb.

Eddigi féléves kintartózkodásom alatt alkalmam volt nekem is néhány tábori film-előadáson résztvenni és a filmek hatását bajtársaimra megfigyelni. Pár szóval megpróbálom eszetelni.

Minden műsor a »Magyar Világhíradó«-val kezdődik, amely bár már jó egy-két hónapos s gyakran többször visszatér előadásra, mindig

osztatlan érdeklődést kelt memcsak a legénység, hanem a tisztikar körében is. Nem csoda, hiszen hátrahagyott napi életünket hozza vissza a fronton levőkhöz. Néhány perces szünet következik, a nagy film, a »sláger« előtt. Ez alatt katonáink az épp műsorra kerülő darab szereplőit találgtatják s idézik fel emlékezetből. A legnagyobb sikert

BEMUTATÓFILMSZÍNHÁZAK MŰSORA

ÁTRIUM	Késő	IV. 24-től	Daróczy
CORVIN	Érted	IV. 25-től	Budapest
DEÁK	Pista tekintetes úr	IV. 21-től	Hunia
FORUM	A pék felesége	IV. 21-től	Pagarus
KASZINO	Pista tekintetes úr	IV. 21-től	Hunia
KORZÓ	Érted	IV. 25-től	Budapest
NEMZETI APOLLÓ	Késő	IV. 11-től	Daróczy
OMNIA	Fruska	IV. 21-től	Amza
RADIUS	Az első randevu	IV. 7-től	Ufa
SCALA	Opiumkeringő	III. 26-től	Balogh
SZITTYA	Egyszaknya egy nadrág	IV. 21-től	M. F. I.
URANIA	Istenek kedvence	IV. 15-től	UFA

TÉMAVÁLASZTÁS ÉS FORGATÓKÖNYV

Írta: MATOLAY GÉZA DR.

III.

Az általánosságban ismertett problémák után most, amikor az Országos Nemzeti Filmbizottság a műtermi igénylések ügyében éppen meghozta döntését, különösen érdemes rámutatni néhány szempontra és néhány nehézségre.

A Nemzeti Filmbizottság még végleges döntése előtt leszögezte, hogy nemcsak a cégek eddigi működését veszik tekintetbe, hanem a benyújtott témákat is elbírálják, elsősorban a honvédelmi és a nemzetvédelmi szempontok figyelembe vételével. A szűrő tehát dolgozni kezd már a témáknál. Ez alapján véve igen helyes. Selejtezzék ki a témákat. De nagy hiba lenne egyúttal le is szögezni, hogy a cég, amely műtermet kapott, ebben az évadban csak a már most kiválasztott témát készítheti el. Hiba ez azért, mert félév, vagy háromnegyed év múlva előfordulhat, hogy az előre kiválasztott és engedélyezett téma megvalósítása elé olyan akadályok gördülnek, amelyeknek áthidalása lehetetlen. Ilyen akadály lehet színész zűr-zavar, lehet a külső felvételek elkészítésének lehetetlensége (pl. nyári külsők vannak a filmben és a cég csak télen kap műtermet) és még számos hasonló. Nem lehet tehát már most kötelezni a gyártót, hogy csak a kijelölt témát készítheti el. Ugyanígy előfordulhat, hogy a cég időközben sokkal jobb témát talál, mint amit benyújtott. Ilyen esetben meg kell adni a változtatás lehetőségét. Általában túlsok kötöttség van már most is a filmgyártás terén, s ezért meg kell találni a módját, hogy több legyen a szabadság.

Túlsok a szempont

Milyen témát is válasszon a magyar gyártó? Olyan kérdés ez, amelyre igen nehéz határozottan felelni. A Nemzeti Filmbizottságban valamennyi minisztérium képviselve van. Figyelemmel kell tehát lenni a miniszterelnökség, a kultuszminisztérium, a honvédelmi, a nemzetvédelmi propaganda, a kereskedelmi, az iparügyi, a pénzügy, a

külgügyminisztériumok különleges szempontjaira, s mind-ezekeken felül gondolni kell arra is, hogy a sok nehézség után jóváhagyott forgatókönyv alapján elkészített film végül a cenzurabizottság elé kerül, amelyben viszont ugyanezeknek a minisztériumoknak ismét más kiküldöttjei ülnek, akik sokszor megint más szempontból bírálják el a kész munkát.

Igy fordul elő nem egyszer, hogy az illetékes hatóságok által jóváhagyott forgatókönyv alapján elkészült filmet a cenzúra egyszerűen betiltja. A gyártónak tehát a mai

Megoldási mód

Feltétlenül tenni kell valamit ennek az állapotnak megváltoztatására, mert különben a bizonytalanság megöli a filmhitelt s ennek hiánya megállítja az egész filmgyártást.

A helyes út — szerintem egyedül ez: a forgatókönyvet elbíráló bizottság és a cenzúra tagjai legyenek azonosak. Ebben az esetben, ha tényleg a forgatókönyv szerint készül a film, nem for-

rendszer mellett az sem jelenthet teljes megnyugvást, ha a témáját, illetve forgatókönyvét már jóváhagyták, mert hátra van még a cenzúra véleménynyilvánítása, amely egyre több veszélyt jelent.

A gyártó tehát az elé a veszély felé fut, hogy a jóváhagyott forgatókönyv alapján készít egy filmet s miután beleölt 300—350.000 pengőt, betiltják. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy tönkre megy. A mostani állapot tehát olyan bizonytalanságot eredményez, amely lassan, de biztosan elsorvasztja az egész magyar filmgyártást.

dundulhat elő, hogy a már kész filmet betiltják. Ez az a mód, amely visszaadná a biztonságot. Erre pedig százszázalékosan szükség is van, mert különben nincs reális üzleti vállalkozás. Ha pedig a film megszűnik reális üzlet lenni, akkor csak hazárdörök jognak vállalkozni, s ezek kezébe nem lehet letenni a nemzeti filmgyártás ügyét.

Ezen a téren tehát sürgős intézkedésre van szükség, nehogy egyszer csak baj legyen.

Ne szedjük szét az órát!

Ma abban a különleges korszakában élünk a magyar filmgyártásnak, amikor rávetette magát a kritika és a magyar filmeket valósággal ízekre szedik, boncolgatják, nézik, figyelik, tanulják. Mert a filmhez mindenki érteni akar, legtöbbször pedig azt hiszik, hogy értenek is.

Úgy csinálnak, mint a gyerekek, amikor nekiállnak nagy buzgalommal a játékmozdony vagy autó szétszedéséhez, mert meg akarják nézni, hogy mi van benne, milyen a szerkezete. Aztán, amikor már szét-

szedték, nem tudják többé összedolgozni.

A sok gáncoskodó gondoljon arra, hogy a filmgyártás, különösen a mi nagy küzködéssel összerakosgatott magyar filmgyártásunk, precíziós óramű. Megfelelő hozzáértés nélkül ne nyuljon hozzá senki, mert elég egy kis kereket meglazítani, egy lényegtelennek látszó rugócskát eltéríteni, s megáll az egész.

És most efelé haladunk. A hozzá nem értők olyan tömege ostromolja a filmgyártás kapuit, hogy ellenük már alig lehet védekezni.

Mi mindenre kell tekintettel lenni?

A filmgyártási nehézségek elsősorban a témaválasztásnál kezdődnek. Mint előbb már említettem, igen helyesen, tekintetbe kell venni a honvédelmi és nemzetvédelmi szempontokat, de ezeken felül te-

szempont figyelembevételével ki tudja választani a megfelelő témát. De az itt felsorolt különböző szempontok még nem adják az összességét annak a sok akadálnak, amelyek a témaválasztást befolyásolják. Nézzünk csak meg egy külföldi filmet, például Daniel Darrieux legújabb filmjét, »Az első randevu«-t. Ebben a filmben egy leányárvaház és egy fiú kollégium körül bonvóódik a történet. Az árvaházi tanárnők és nevelőnők, valamint a kollégium tanárai olyan, sokszor groteszkusba hajló figurák, amilyeneket magyar filmekben megjelentetni képte'enség volna, mert az egész tanári testület és a tanügyi hatóságok tiltakoznának a tanároknak ilyen beállítása ellen.

Néhány évvel ezelőtt Budapesten forgatták le egy másik Darrieux filmet, »Egy éjszaka Budapesten« címen, amelyben a budapesti éjszakai és szállodai élet legsötétebb alakjait vonultatták fel, szélfurakok, zsebtolvajok nyüzsögtek a főszereplők körül. Szeretném látni, mit szólnának hozzá az igazságügyi hatóságok és maga a főváros, hogyha valamelyik magyar gyártó ilyen filmmel jelentkezne?

Avagy ott volt »Egy párisi ház története« című film, amelyben a pinrétől a padlásig csupa csirkefogó, vagy lelkileg defektusos ember szerepelt. A legjellemesebb az a zsebtolvaj volt, aki tolvajlást színlelt azért, hogy egy nő becsületét megmentse. Lehet-e hasonló házat és annak lakóit bemutatni, mint budapesti esemény? Természetesen nem!

De ugyanígy nem lehet bünyöző orvosról írni filmet, mert akkor az orvosi kamara tiltakozik, nem lehet olyan építészről írni filmet, akinek építkeés közben a háza összedől, mert akkor a mérnöki kamara tiltakozik, nem lehet csalo ügyvédet mutatni filmben, mert akkor az ügyvédi kamara tiltakozik és így tovább. Láttunk már különböző ilyen tiltakozásokat. Volt úgy, hogy

gazdatisztek tiltakoztak, volt úgy, hogy valamelyik ipar-tület, vagy pedig a bányatár-saságok.

Már a bohózatok gyártása is veszélyes

Száz és száz, egyébként alkalmasnak látszó témát kell elvetnie a gyártónak, amíg végre megtalálja azt, amivel remélhetőleg nem lesz baj. De ekkor következik egy újabb és igen fontos szempont, amit ugyancsak tekintetbe kell venni, és ez a *költségvetés*. Számtalanszor előfordul, hogy a film gyártási kalkulációja az így kiválasztott téma megvalósítását is lehetetlenné teszi, vagy pedig az fordul elő, hogy a gyártó valósággal szerelmese lesz a témának, és akkor erején felül bele költ a filmbe és súlyos anyagi veszteség éri. Nem olyan egyszerű tehát a dolog, mint ahogy azt a kívülálló nagy tömege elképzeli.

Kezdjük azon, hogy *történelmi filmet nem lehet csinálni*. A történelmi film hatalmas költségeit a magyar filmgyártás nem bírja el. Probléma-filmekhez sem mer hozzányúlni egyetlen filmgyártó sem, mert ezek is *veszélyt jelentenek*. A probléma-filmek közül volt olyan, amelyiket utóbb betiltották, másoknak pedig nem engedélyezték a külföldre való eladását. Olyan súlyos károk ezek, amelyek miatt *ma már senki sem akar társ-dalmi problémákhoz nyúlni*. A filmdrámák, egy-két kivételtől eltekintve, mind *gyenge üzletet jelentenek*, sőt igen sokszor ráfizetést mutatnak. Ez az oka tehát annak, hogy filmdrámát nem szívesen készítenek gyártóink.

Ezek a tapasztalatok indították arra a magyar producereket, hogy sorozatosnak kezdtek *könnyű vígjátékokat* gyártani. Ez a műfaj a közönség szempontjából igen jól bevált és üzletet jelentett. Most azonban már ezekkel a könnyű vígjátékokkal, legfőképp azonban a *bohózatokkal* szintén baj kezd lenni. A cenzurabizottság nem egy ilyen bohózatot betiltott, vagy pedig nem engedélyezte külföldi kivitelét, mert nem tartja a filmeket elég népszerűnek ahhoz, hogy külföldön megjelenjenek, mint magyar termékek.

Most tehát a *bohózatok gyártása is veszélyt jelent a gyártó ismét törheti a fejét, milyen műfajjal kísérletezzen*.

A kibontakozás útja

A magyar producerek egyetlen és igazi segítsége az lenne, ha olyan forgatókönyvíró gárda állana rendelkezésre, amely tökéletes szaktudással s a magyar gyártási lehetőségek ismeretében igyekezne megtalálni azokat a filmtémákat, amelyek veszélytelenek ugyan a különböző szempontok feltornyosult akadályai miatt, de

ugyanakkor érdekesek és művésziek. Ma ez a filmírói gárda csaknem teljesen hiányzik. Ennek a nevelésére kellene fektetni a fősúlyt.

A magyar íróársadalmon a sor, hogy munkába lépjen. Ne becsülje le a filmet, hanem közeledjék hozzá megértéssel, szeretettel. Barátkozzék vele és tanulja meg annak mester-

ségbeli fogásait. Író, gyártó és rendező igyekezzék megtalálni egymást, mert csak ennek a három tényezőnek együttes munkája hozhatja meg a megoldást a filmgyártási oldalon. A hatósági oldalon viszont adjanak több biztonságot és egy kicsit több szabadságot. Csak annyira, mint Németországban, vagy Olaszországban.

Akinek az életprogramja: nevetni és nevetetni

Turay Ida művésznőhöz nagyon nehéz bejutni. Már mint a lakására. Ugyanis hiába csenget az ember egyszer, kétszer, háromszor, nem nyit ki senki. Mi történhetett?

— Semmi, kérem — világosít fel a házmesterné —, a *művésznőnél úgy szól a rádió, gramofon, vagy ő maga úgy el van foglalva a saját hangjával*, hogy nem hallja meg a csengőt. Azért van nálam a kulcs, én szoktam beereszteni a vendégeket.

Végre is itt vagyunk a kis *»nagy-Turaynál«*. Mialatt a művésznő átöltözködik — éppen magántornaórákat vett sajátmagánál —, szétnézünk a lakásában.

Egyéni ízléssel és csapongó fantáziával berendezett kedves, meleg otthon. Antik és modern bútorok vegyesen, gyönyörű szobrok és festmények, vázák, lámpák, kis perzsaszőnyegek és — kvarclámpa...

A másik szobából belépő Turay Ida elkapja a tekintetünket, amikor a kvarclámpát nézzük. Mielőtt még kérdeznék, máris megadja a feleletet:

— *Nem én használom, a vendégeim...*

(Azt hiszem ide érdemes többször is ellátogatni.)

A magyar színpad és film-művészet üdvöskéjét megkérdezzük, hogyan lett színésznő?

— Tizenötéves voltam, amikor elhatároztam, hogy színésznő leszek. Az elgondolást tett követte. Fogtam magam és *Rákospalotáról begyárogoltam Pestre és beíratkoztam az akadémiára*. De már azelőtt is színészi ambícióim voltak. Én voltam a környék réme. Nagyon rakoncátlan, csintalan kislány voltam. Az akadémián drámai színésznő-

nek készültem és nem tudom, hogy miért lettem komika náiva.

— Mi volt a legérdekesebb élménye színészi pályafutása alatt?

— Oh, az még a kezdet kezdeténél történt. *Igaz is! — kiált fel a művésznő —, tudja, hogy mégis mikor éreztem először, hogy nem való vagyok drámai szerepkörre*, akkor, amikor statisztálni jártam a Nemzeti Színházba és az egyik darabban, már nem is emlékszem a címére, csak arra a jelenetre, hogy akkor a királyné elé térdem kellett volna csúsznom a többiekkel, *de én úgy elbáméskodtam, hogy amikor észbe kaptam, már a többiek ott voltak a trón előtt*. Erre én is térdem szaladva oda libegtem. A nézőtéren hatalmas nevetés tört ki és akkor éreztem, hogy a nevetés nekem szól. *Boldog voltam*.

— Mikor kapta az első szerződést?

— Mint növendék az *Antigonében* szerepeltem és bár a színpadon egy szót sem szóltam, egy — neve maradjon titokban — színigazgató leszerződtetett, miután fiúszerepet játszottam. Amikor hivatott és elmentem hozzá, akkor látta, hogy rosszul fejlett kislány vagyok. *Tizenöt éves voltam akkor...* De azután gyorsan jöttek a nagyobb szerepek és hála Istennek, a sikerek is. *A Darázsfejűek, Irja hadnagy, Méltóságos asszony*, a múlt évben a *Vén diófa*, most pedig a *Madách-színházban Molière »Képzelt betege«*. No, meg a filmek... *Jaj, Istenkém, egy-egy jó filmszerepért mindenre képes vagyok*. Ha kellene alvás nélkül is dolgoznék. Azért még mindig tar-

tozik nekem az élet a *»nagy szereppel«*...

— Mit szeretne játszani?

— Ezt a kérdést nem akarom beskatulyázni. *Egy olyan szerepet várok, amelyen keresztül testemnek-lelkemnek minden sejtje tolmácsolhassa tehetségemet, egyéniségemet*.

— Van valami, amire különösképpen büszke vagyok. Még pedig ez az: hogy én találtam ki a pesti színésznők *vidéki vendégszerepését*. Azóta is dívat lett ez a régen elfelejtett valami.

— Sokat szerepelt vidéken?

— Majdnem két teljes évig jártam a vidéket, utaztam, bumliztam, minden egyéni kényelmemet feláldoztam, de megérte, mert a *Makrancos hölgyel* én jártam először végig az országot s még olyan helyen is telt ház fogadott, ahol köztudomású volt, hogy a közönség *»nem színházlátogató«*.

— Sportol is?

— Persze, hogy sportolok! Sokat tornászom, de nem azért, mert ez jó módszer a test vonalainak megtartására, hanem mert szeretem a sportot. Szeretek enni is, annyit eszem, mint egy napszámos. *Nem vagyok ideges, mint a »sztárok«*.

Hát igen, Turay művésznő nem ideges. Még akkor is nevet, amikor más, egyébként józan halandó bosszúsán szorítaná össze a fogsorát. *Nevet, ha leesik a telefonja, nevet, ha eltör egy drága vázát*. A magyar film és színpad népszerű *»Turcsi«*-ja külön színésznő-filozófiával állította össze életprogramját, amely abból áll: *nevetni, nevetni és nevetetni!*

A LEGSZEBB ÖRÖKSÉG

Tőrey Zoltán dr. üdvözölte a sajtó képviselőit az ezredik hirodó bemutatója alkalmával

Április 21-én, szerdán délután ünnepélyes külsőségek között mutatták be a sajtó képviselőinek az első és az ezredik magyar hirodófilmét. A Magyar Távirati Iroda képviselőjében Zimmer Ferenc főszerkesztő jelent meg, a vendégeket pedig Tőrey Zoltán dr. vezérigazgató, Május Mivadar dr. igazgató és Agostai Géza dr. igazgató-helyettes fogadták. Alkalmával a Magyar Filmiroda munkatársai teljes számban vettek részt munkásságuk két határkövénél ünnepségén. Az igazgatói szoba asztalán díszes albumban az operatőrök arcképei sorakoznak, munkaidejük és szerződéseik időrendjében. A beragasztatott portrék mellett mindenhol munkaközben is láthatjuk ezt a lelkes gárdát, tank tetején, a mozdony alá szíjazva, vagy a repülőgépszárnyon, hogy ezzel is érzékelhessük a sokszor életveszélyes hivatást.

Az ünnepélyesség ezúttal semmiféle külsőségben nem nyilvánul meg. Nem volna ez méltó a mai komoly idők-höz és nem volna méltó azokhoz a munkatársakhoz sem, akik mint a film névtelen katonái, éjjel-nappal készenlétben állanak, hogy a történelmet minden idegszáluk megfeszítésével a leghűségesebben írassák be a filmkockák ezernyi sorába. De a szemekben, egy-egy meleg kézfogásban ott ég a büszkeség és a jól teljesített munka után érzett kielégülés, hogy ezekből az egybefonódott akarásokból új útnak lendülhessen a legközelebbi ezer magyar hirodó.

A hirodógyártás úttörői

Bizony, ezek a fiúk - különösen a kipróbáltabbak - aligha húzzák keresztül a két évtizeden túl. De ők, a magyar hirodógyártás úttörői, (kiknek legtöbbje a harcteret is megjárta), legilletékesebbek arra, hogy egy új generációt neveljenek, kikben nemcsak tapasztalataikat olthatják át, hanem azt a lelkesedést is, ami nélkül ezt az áldozatos nemzeti feladatot elvégezni sohasem lehetett volna.

A legfiatalabb művészet, a film, bizonyos területeken nem

foglalkozás, hanem igenis hivatás. Ez a munkás gárda, ez a sok névtelen közkatona nem gyűjtött vagyont, de olyan örökséget hagy az egész nemzetre, mely felér a múzeumok legértékesebb nemzeti relikviáival. A Filmiroda munkatársai - ahogy mi kívülről látjuk - egy kü-

lön szellemet, egy külön kis világot teremtettek maguk körül, ahol a vezetők és a vezetettek egyformán állnak talpon, mikor a filmről van szó.

Ennél szebben és díszesebben, mint a léleknek és hivatásérzetnek tudatával, a mai időkben nem ünnepelehetünk meg szebben jubileumot.

Lendület és merészség állította első vonalba a magyar hirodót

Tőrey Zoltán dr. - midőn ezt az alkalmat használta fel, hogy köszönetet mondjon a sajtónak a támogatásért - nem tért ki részletekre a bemutatandó filmmel kapcsolatban. Csupán azt hangsúlyozta újra, hogy világviszonylatban is a németek, franciák és angolok kivételével egyik nemzet sem dicsekedhetik ilyen eredménnyel.

- Huszáros merészség kellett - mondotta többek

között, - hogy akkor, midőn Csonka-Magyarország moziparkja mindössze 300 filmszínházból állott, Kozma Miklós, a vállalat akkori vezetője, rendszeres hirodófilmgyártásba kezdett. Ezzel megelőztünk nálunknál jelentősebb nemzeteket is.

Az ezredik magyar hirodó ismertetését előző számunkban közöltük (miután a Filmiroda előzékenységből a képeslapok munkatársainak

néhány nappal hamarabb is lepergették a filmét), most azonban alkalmunk volt megnézni az 1-es számú hirodót is. Ezt a példányt csak a hirodómozikban fogják levéltetni, így a nagyközönség széles rétegeinek csak töredéke láthatja.

Azt mondhatnánk, az 1-es számú hirodó érdekességében még az 1000-es sorszámút is felülmúlta. Ugy tekintünk az egyes jelenetekre, mintha évszázadok teltek volna el a film felfejlődésének történelmében.

Viszontlátjuk az 1. hirodót

szürke kis események felvételei technikailag tökéletlen, mondanivalójában szószátyár feltalálásban elevenednek meg előttünk. A feliratozás mulatságos, az alakok mozgása, kapkodása meg egyenesen burleszk-szerűen mulattató. Régen hallottuk a sajtó képviselőit ilyen szívbőlfakadóan nevetni.

- Na a zenéről ne is beszéljünk. Ebben a néma korszakban - mint tudjuk - a mozikban egy-egy zongora, keringőket, one steppet, indulókat játszó cigányzenekar, vagy premiermozikban a mozgó saját zenekara szolgáltatja a zenét. A játékfilmeknél még sikerült követni a cselekmény hangulatát, a hirodó sokrétűségét azonban még a legjobb zenekar is aligha követhette. A jelenlegi kópián a baloldali hangszalag helyén takarva látjuk a feliratozás keretét és a kép lemeztése is elüt a valóságtól, hiszen a hangosgépek kápuja formájában megváltozott és a vetített téglalap is azóta módosulást szenvedett. Ezen a másolaton a hangszalag sem ment azonban kárba, hiszen a jókedélyű hangmester ugyancsak ízes muzsikát komponált az egykori jelenetekhez. Ugy gondoljuk, hogy a rádió kivételével ilyen rohamléptekkel egyetlen szakma sem fejlődött, mint éppen a film.

Egy Citroen hernyótalpas autót próbáltak ki a Gellérthegyén, majd egy vitézi házavatás ünnepélyességét élvezhetjük, hogy pillanatokkal ké-

Jelenet az »Egy szoknya, egy nadrág« c. Hamza filmből

sőbb »rekord teljesítményeiben találunk mulattatást. E híradó készítői közül többen itt állnak köztünk s most már velük csevegünk el ennek a szép foglalkozásnak egy-egy epizódjáról.

Zsabka Gyulával telepedünk meg a szinkron-terem egyik csendesebb zugában. Riportjáról érdeklődünk.

— Abban az időben a budai oldalon a Döbrentey-utcában volt a Filmiroda akkori telepe. Egyszer csak kapom az értesítést, hogy a szemközti oldalon az Általános Biztosító Intézet tetőzete lángokban van. Úgy, ahogy voltam, munkaköpenyben dobtam vállamra az akkori 30 kilós felszerelést, majd a Döbrentey-térről induló propellerre szállva, a Duna közepéről kezdtem fényképezni a hatalmas tüzet. Határtalanul boldog voltam, hogy mindjárt először ilyen képszerű témához jutottam s nagy buzgalomban rögtön a Vigadó bá-

dogtetejére bújtam ki a néhezkesen kezelhető géppel.

— Nem volt veszedelmes ez a felvétel?

— Ilyenkor nincs veszed-

Életveszélyes hivatás

— A »Justice for Hungary« végzetes római útja előtt kaptam engedélyt arra, hogy a távozó gépet repülőgépről fényképezem. Endres Gyurkát megkértem, hogy a hatalmas sebességű gépet ne vezesse a főváros felett túlgyorsan, hogy mi a 180 km sebességű géppel követni tudjuk. (Ők 380 km-el repültek.) A pilótának azt kötöttem a lelkére, hogy pontosan kövesse az alattunk levő gép minden mozdulatát. Amíg a pilóta szabályszerűen be volt szíjazva a gépbe, engem akadályozott volna a kötés szabad mozgásomban és így nehezen tudtam volna fényképezni. Minden símán-

lem és nincs félelemérzet. Minden vágy arra összpontosul, hogy minél érdekesebben foghassam be a témát.

— Forgott már közvetlen halálveszedelemben?

ment, mígnem Endreszék a királyi palota felé érve, merész ívben lefelé vágta, majd három tiszteletkört írtak le a palota felett. Ebben a pillanatban a mi gépünk is ismételte a másik gép mozdulatait, én pedig felsőtesttel kintlőttem a gépből s pillanatokon mulott, hogy a váratlan zuhanásnál magam is ki nem estem.

Somkúti István legszívesebben Horthy Istvánkáról beszélt, akiről születése óta sok felvételt készített.

Lassan csoport képződik operatőrjeinkből, kik lelkesedéssel emékeznék vissza munkájuk egy-egy momentumára.

A némafilm idejében az

operatőrök maguk hívták elő saját felvételeiket, sőt a másolást és összeállítását is maguk végezték, ellenőrző vetítésre is maguk készítették elő. Ennek az volt az előnye, hogy az operatőr előre tudta, hogy milyen fényviszonyok között készítette a felvett részleteket, tehát megfelelő előhívókkal segíthette elő. Ma mindez sok próba alapján történik, és minden felvétel elegendő 1/4—1/2 méter hosszúságot szán az operatőr expozíciós próbára. Annakidején még vörös fény mellett dolgozhattunk, jelenleg azonban a színérzékeny (pánkromatikus) anyagoknál csak a minimális zöld fényt lehet használni és így a régi ellenőrzési lehetőség sem volna meg.

A társaság lassan búcsúzkodni kezd, mi is megszorogatjuk ezeknek a derék fiúknak a kezét, hogy kézzszorításunkkal a magyar közönség hátlájának egy parányát juttassuk el az úttörőknek.

Gyimesi Kásás Ernő

Előzetes próbákkal lehetne javítani a magyar filmek nivóján — mondja Apáthy Imre, a színész-rendező

A Magyar Filmiroda műtermében lázas tempóban folyik a munka. Minden órát, minden percet ki kell használni s a művészek, munkatársak ideje is kincseket érően van kihasználva. Az ebédszünet idejét használjuk fel

szélgessünk a magyar rendezők problémáiról.

Legújabb filmrendezőnk Apáthy Imre, akinek nevét hovatovább szélesebb rétegek ismerik meg, nemcsak mint a Nemzeti Színház művésze, hanem mint filmszereplőt és legközelebb már mint rendezőt is. Kartársaitól tudjuk, hogy ez a pedáns, gondos művészember olyan felkészültséggel ült a rendezői székbe, ami a legnagyobb várakozásokra jogosít.

Első kérdésünk beszél-

getés közben az, hogy miképpen lett rendező és milyen tényezők szükségesek ahhoz, hogy valaki rendező legyen?

— A képességen túl — felel —, a rendezéshez kettő kell: hajlam és alkalom. A hajlam olyan régen megvolt bennem, amire már vissza sem tudok emlékezni.

— Ha alaposan utána gondolok, mindig nyitott szemmel jártam moziba, és elég régen é elég sokat jártam. Barátaim már valóságos kétlábon járó filmlexikonnak csúfoltak — Mindig úgy néztem a filmeket, hogy mit, hogyan készítettek.

Színészet és film

A színészet azonban akkor erősebben vonzott, mint a film. Ezért kerültem a színiakadémiára. Itt lettünk igaz jóbarátok Cserépy Lászlóval. Benne is ugyanaz a kétlakosság élt, mint bennem: a színészet és a film. A sok együttes mozibajárasnak és tervezgetésnek az lett a vége, hogy ő végérvényesen a film mellett kötött ki. Én is eljuttam ekkor már a műtermembe, a kamera elé: játszani. De

minden filmszereplés felélt egy rendezőgyakornoksággal, mindig és mindenütt ott voltam, figyeltem. Cserépy László ekkor már a MFI kultúrfilm rendezője volt. Ami a rendezői munkában mesteriség, azt most már mellette ismertem meg. Ő áttért a játékfilmekre és a MFI engem bízott meg több kultúrfilm és rövid filmjáték rendezésével. Ebben az időben készítettem Pethes Sándor ra-

gyogó szereplésével az »Igy játszottok ti...«-t. (Hála istennek a film komoly siker volt, még a Biennáléra is kiküldték. Simonyi Lia pedig most vitte ki magával a magyar rövidfilmekről szóló németországi előadás körútjára.) Most már forgatókönyvírásra is kaptam megbízást. Többek között Barabás Pállal dolgoztam együtt a »Kétezer pengős férj« forgatókönyvén, majd Kerecsendi Kiss Mártonnal a Cserépy Lászlóval a »Harmincadik«-at írtuk együtt.

— Az utolsó lépést, ami még hátra volt, most tettem meg. Az »Iris« megvette Cserépy Lászlóval együtt írt könyvünket, a »28«-ast és engem bízott meg a rendezéssel is.

A két rokonhivatás érvényesítése

Szándékodban van-e most már végleg áttérni a filmre?

— Ezt hálátlanságnak érzem első hivatásommal szemben. Thália sokkal jobban bánt velem, hogysem el tudjam hagyni. Mint a golya, mely Afrikában és Európában él, azt hiszem én is össze-

Apáthy Imre

arra, hogy az új magyar színész-rendezővel elbe-

tudom egyeztetni magamban a színészt a filmrendezővel.

Miben hasznosíthatók a színész tapasztalatai a rendezés munkájában?

— Talán abban, hogy nem színész-rendező csak a figuráról élő elképzelését tudja a

A film kinyitja száját

Milyen előnyök származnak abból, ha a forgatókönyv írója maga rendezi a filmet?

— Az íróra és forgatókönyvíróra ez egészen más-kép vonatkozik. A rendezés bizonyos objektivitást kíván a feldolgozandó anyaggal szemben. A rendezőnek azonosítania kell magát a művel, de ugyanakkor a mű kritikusan is kell lennie. Nagyon kevés írónak adatott meg, hogy saját művét a rendező szétbontó és mérlegelő, de egyidejűleg egységbe olvasztó szemléletével tudja látni. Aki-nek ez sikerül, az rendezheti a saját művét.

— A forgatókönyvíró a téma filmszerű feldolgozója, tehát filmszempontról roszítja a műnek. A rendezőnek forgatókönyvírónak is kell lennie. *Mivel a film tulajdonképeni alkotója a rendező, elengedhetetlen, hogy a forgatókönyvírásban ne vegyen részt. Ideális, ha a film alkotója: egyszemélyben forgatókönyvíró, rendező, és vágó.*

A film kollektív művészet. A sokoldalú rendező, mint író és vágó egyszemélyben, képes-e jobb munkát nyújtani?

— *Elméletben* az fogja megalkotni az első ideális filmet, aki maga írja, rendezi, összeállítja, sőt esetleg maga fotografálja. Csak nem tudom erre, így, akad-e példa. Mert mondom, ez csak teória. A gyakorlat azt mutatja, hogy forgatókönyvírásnál a triumvirátus a leggyümölcsözőbb: dramaturg (építés)-rendező (filmszerűség)-író (dialógusok, költőiség). Persze csak akkor, ha a három tényezőből egyik sem akar a másik kettő fejére nőni. Arányosság és harmónia kell ide is.

— Nem akarok mindenáron újat mondani: ami ma még a film körül történik, forrongás, formálódás, tapogatózás. Ha lassú lépésben is, a film halad előre. Rohamosabban, mint bármily elődje a művészetekben. Már ott tartunk, hogy felölti igazi formáját. Ki tagadhatja, hogy

színésznek felvázolni, míg a színész-rendező az elképzelés megoldásában is segíthet. Meg azután azt hiszem a színész-rendező a saját bőrén tanulta meg, hogy kell a rendezőnek a színésszel bántani. És ez a munka harmóniája szempontjából nem kis dolog.

amit pl. Murnau csinált, művészet volt, új művészet és több volt, mint amit ma láthatunk a mozivásznán. De a film kinyitotta a száját és örömeiben, hogy megtalálta a hangját, akkorát sóhajtott,

Készül a „28-as“ a Filmirodában

hogy minden eddigi eredményt elfújta vele.

— Betönni ezt a száját már nem lehet többé, tehát

Csak színészgárdánk töredéke jut szerephez

— Ezt a kérdést, így, elméletben fejtegetni inkább a filmesztétikusok dolga. A rendező munkája, szerintem, nem elmélkedni és vitatkozni a problémák felett, hanem *gyakorlatban keresni a megoldásokat.* (Erré ragyogó »kísérleti laboratórium« a rövidfilm. Mennyi érdekes lehetőséget lehetne kipróbálni, ha akadna vállalkozó, aki ilyen különleges »kísérleti« rövidfilmekre áldozna...)

Ezek után szeretnénk most már arra rátérni, milyen eszközökkel és milyen módon lehetne a magyar film eddigi felfelé ívelő lendületét fenntartani és lehetőleg fokozni?

— Ez is elég nagy probléma. Anyagi lehetőségeink soha nem engedhetik meg, hogy a nagy külföldi filmekkel egyenrangú filmeket

ma két úton járókat látunk: *Akik agyonbeszélteik a filmeket és akik a lehető legkevésbé párbeszédre akarják visszazorítani.* (Tipikus példa volt az »Extázis«.) Vegyük tudomásul, hogy a film beszéd, hangja van és a beszéd is olyan életjelenség, amelyet az életet visszatükröző film nem kerülhet meg. A némafilm már olyan ritmusait ismerte a képszalagnak, amely már az új művészet megszületését ígerte. Aki ezt a képritmust, *hanggal együtt* vissza tudja hozni, hozzáadva a filmtechnika egyéb új ered-

kát minél szorosabb kapcsolattá és minél összeműködőbbé tenni.

Az előkészület hiánya

Sajnálatos tény, hogy akadnak rendezők, akik komoly előkészület nélkül kezdenek egy film forgatásába és akadnak színészek, akik úgy jönnek a műterembe, hogy bele se néznek a forgatókönyv aznapra kiírt részeibe. Sőt olyan színész is van, aki a forgatókönyvet is csak akkor lapozta át, amikor szerződött, hogy lekontrollálja, hány napra kösse a pausálszerződést.

Kapkodó szereptanulás

Ezek után jönnek a felvétel előtti kapkodó szereptanulások, a felvétel alatt a görcsös figyelem, hogy jaj, el ne hibázzák a hevenyészve betanult szöveget. Mi lehet az eredmény? Improvizálás. Alakítás kapásból. Ezért láthatjuk, hogy némely színész tíz filmalakítása úgy hasonlít egymáshoz, mint legyik tojás a másikhoz.

— A magyar lehetőségek olyan munkatempót diktálnak, hogy a rendező tulajdonképen csak az átvilágítási szüneteket használhatja fel próbákra. Ez aránylag oly rövid idő és közben annyira hiányzik a művészi alkotáshoz szükséges nyugalom, hogy a rendező éppen csak felületesen formázhatja meg a jelenetet (és ebből a kis időből is elvesz a fentemlített színészfajta szerepmagolása.) Nézzünk csak meg egy Werner Krauss, vagy, hogy ne ennyire precíz német példát mondjak, nézzünk meg egy Raimu alakítást. Vajjon ez a könnyedség és a könnyedségen belül a sok finom játék elérhető-e improvizálva, *próba nélkül?*

— Hogy a jelenetek konstrukciója, a figuráknak következetesen végigvezetett karaktere, az alakításnak vonala legyen és a játékot megfűszerezhesük apró és kicsiszolt ötletekkel, ehhez gondos munka, magyarán próba kell. És nálunk ez hiányzik.

Az elmondottakból úgy látom, meg lehetne találni a lehetőséget arra, hogy a műterembe lényegesen nagyobb előkészülettel vonuljon be a művészgárda, mint a jelen körülmények között. Multkoriban egy intervjún a Nem-

zetiben jártam, hol pár pillanatra alkalman volt benézni egy terembe, ahol előzetes próba folyt. A filmgyárak kelyiségei között talán akadna olyan terület, ahol állandósítani lehetne ezeket a próbákat.

— A felvetett kérdés kétségkívül igen életrevaló. Magam részéről teljesen azonos véleményen vagyok, hiszen aki ezt keresztül tudja vinni, száz százalékkal jobb filmeket fog gyártani a maiaknál.

— Én tudom, hogy ez nehéz. Nagy az ellenállás a színházban (és talán egyes rendezőkben is). Azt mondják: »Még több munkát? Eddig így is jó volt«. Hát persze, hogy jó volt. De csak egyszer próbálnák meg, milyen lenne úgy!

— Minden színész tudja, hogy egy jó színpadi alakításhoz mennyi munka, gyötörődés kell. Miért hiszik, hogy a filmen kisebb erőfeszítéssel is el lehet érni ugyanazt az eredményt? Gondoljunk csak azokra az alakításokra, amelyeket színészeink a színpadról hoztak át a filmre. (Pl. Páger a »Bors Istvánban«, Bulla a »Kétezer pengős férfi-ben.) A rendezővel együtt mennyi finom és filmszerű részletmunkát tudnak felrakni a figurára, amely már élt bennük és milyen vonala volt ezeknek az alakításoknak.

— Ne értsenek félre, nem gondolok hetekre. Pár előzetes próba alatt már fel lehetne vázolni a jeleneteket, figurákat. A próbákban felöltő hibákat a könyvben, dialógusokban már ott ki lehetne javítani. A felvevőgépet elé így olyan kész anyag kerülne, melyen csak a legutolsó finomításokat kellene elvégezni. Biztos vagyok benne, hogy a műtermi munka harmonikusabb, nyugodtabb és gyorsabb is lenne. Hát olyan lehetetlen ezt megcsinálni?

Az ebédszünet lejárt, a kis étkezőben kiszolgálták már az utolsó feketét is. Indulnunk kell. Még egy rövid kérdést szeretnék feltenni a jövő tervekre vonatkozólag.

— Egy új forgatókönyvbe kezdek a közeljövőben, de most a »28-as« foglalom még le teljesen. Nagyon drukkolok érte és ez, azt hiszem, érthető?

Gyimesy Kásás Ernő

Május 31—június 6:

Nemzeti Filmhét Lillafüreden

Antal István a „magyar biennale” védnöke

Négy évvel ezelőtt rendezték meg az első Nemzeti Filmhétet Lillafüreden, majd következő évben a másodikat. Aztán kitört a háború és a lillafüredi Filmhét rendezése abbamaradt. Akkor a velencei Biennale is kisebb keretek közé szorult, de múlt évben jelentőségében megnövekedve tárta ki ismét kapuit az európai filmgyártás reprezentatív alkotásai előtt.

Két évi szünet után most ismét feltámad a magyar Nemzeti Filmhét is. Ez lesz

a harmadik, a »magyar Biennale«. Már az első hírre, ami a napi sajtóban megjelent, rendkívül nagy érdeklődés mutatkozik. A Filmhét május 31-én kezdődik és június 6-án zárul.

A rendezőbizottság, élén Bingert Jánossal, a Hunnia vezérigazgatójával már hozzálatott az előkészítő munkához, hogy az idei Filmhét méltó keretet adjon a megerősödött magyar filmgyártás ünnepi megnyilatkozásának. A Filmhét védnö-

kéül Antal István dr. nemzetvédelmi propagandaminisztert kéri fel.

A III. Lillafüredi Filmhéten, melyen a szakma összes ágazatainak képviselői megjelennek, az idén főként két szempontból fogják megvitatni a magyar filmgyártás problémáit, — mégpedig a nemzetnevelés, illetve nemzetvédelem, továbbá a művészi színvonal emelése szempontjából. Ezúttal is megrendezik a filmversenyt és díjazni fogják a legszebb filmeket.

Villáminterjú Vaszary Piri utódjával, a „csúnya” Vay Ilussal

Vay Ilust egyelőre még kevesen ismerik a magyar mozilátogató közönség köréből. Az a végtelenül kedves, örök-ké mosolygó, »csúnya« arcú kislány az utóbbi időben tűnt fel a filmszakmában, ahol mint Vaszary Piri méltó utódjaként kezdik emlegetni. (Bocsánat Piri, a szerepkörre értettem!)

Ha az utcán találkozunk vele, nem azért nézném meg, mert »csúnya«, hanem valószínűleg úgy tévedne rá a szemem, mint más halandóra. Ebből következik, hogy mégsem olyan csúnya, mint amilyennek magát hiszi és mondja.

Különben is a »csúnya« és »szép« fogalmának meghatározása annyira az egyes emberek egyéniségén keresztül lát napvilágot, annyira a külső világ, jobban mondva a környezet jellegzetességétől függ, hogy az embereket aszerint osztályozni: csúnya-e, vagy szépek, régen túlhaladott álláspontra.

Félre tehető a filozófiával, amikor itt ül előttünk a magyar színészet egyik legnagyobb ígérete: Vay Ilus.

— Miket is mondanak? — kérdez vissza, ahelyett, hogy felelne arra a kérdésre, amit mi adtunk fel neki.

— Tudja, az a szerencsém, hogy csúnya vagyok. Ennek köszönhetem eddigi szerény

sikereimet is. Ha az ember csúnya, akkor sokkal kevesebb akadályt kell megküzdenie ezen a pályán. — ha nő és ha — olyan szerepkörben játszik, amelynek szinte veled járója a csúnyság. Látja, most csodálkozok, pedig én tapasztalatból beszélek. Nekem nem kellett gátlásokkal küzdenem a »szép arcom« miatt, nem voltam kitéve a férfiak érdeklődési körének. Tanultam és dolgoztam. Most is éjtnappallá téve tanulok, képezem magam, hogy minél jobbat, mélyebbet és szerepeimen keresztül minél emberibb egyéniségeket tudjak megszemélyesíteni.

— Szereti a színművészetet?

— Szó ki sem fejezheti ezt, — feleli gondolkodás nélkül Vay Ilus. — Valósággal imádom. Egyedüli életcélnak ismerem el. Betölti ez a tudat egész életemet, de ne gondolja, nem azért, mert csúnyságom akadályozna más téren, hanem mert már kicsi korom óta érzem magamban az elhivatottság lobogó lángját a színészet iránt.

A kis Vay Ilust ezután felvételhez hívják. Vége ennek a pár perces beszélgetésnek. Mosolyogva köszön el és amikor a lámpák fényében ráirányul Eiben István gépének lencséje, az arca átszellemül, szemében kigyúlnak a játék-szeretet csillogó fényei...

Erdélyi István balesete

Sajnálatos baleset érte Erdélyi István dr.-t, az OMME ügyvezető elnökét, a Kárpát filmvállalat igazgatóját. Motorkerékpárján a budai hegyekben filmmotívumot keresett készülő új filmjéhez. Közben hazafelé tartott, a Szépvölgyi-út 149-es számú ház előtti fordulóban hirtelen lefékezett, a motorkerékpár megcsúszott és nekivágódott a betonkerítésnek. Az ütés következtében Erdélyi István bal lábfeje és térdkalcsa erős sérüléseket szenvedett. Különösen a térd sérülés súlyos, mert az ütés következtében csontrepedés keletkezett. Remélhetőleg pár hét alatt rendbejön a sérülés és Erdélyi István ismét a régi egészségnek örvendve elfoglalhatja helyét munkaterületén.

Kelemeu Éva a Hunnia új sztárja

—cs—

4 MAGYAR ÉS 2 KÜLFÖLDI REPRIZFILM A HIDVÉGHY-FILMKÖLCSÖNZŐNÉL:

GÜL BABA

MIF produkció. Írta: MAROS FERENC, filmre írta: MATOLAY K. GÉZA DR. Rendezte: NÁDASDY KÁLMÁN. Főszereplők: SZELECZKY, JÁVOR, MAKLÁRY, BIHARY, RATKAY. Zene: HUSZKA JENŐ, FÉNYES SZABOLCS

VETÉLYTÁRSÁK

Bolgár film. Rendezte: BOROZANOV B. és NOVÁK I. Főszereplők: DELCSEVA, KASZANDZSIEV, POPIVANOVA

KAROSSZÉK

MIF produkció. Írta: BÓKAY JÁNOS. Rendezte: BALOGH BÉLA. Főszereplők: RAJNAY, SZELECZKY, SZILASSY, LÁTABÁR, PATAKY, RÁCZ VALI. Zene: DE FRIES KÁROLY

FINN VÉR

Finn film. Rendezte: TOIVO SÄKKÄ. Főszereplők: ANSA IKONEN, LAILA RIHK, SÜRI ANGERKOSKI

GARZONLAKÁS K I A D Ó

MIF produkció. Írta: TABÓDY GÉZA ötletéből BALOGH BÉLA. Rendezte: BALOGH BÉLA. Főszereplők: SIMOR, TURAY, RAJNAY, PATAKY JENŐ, MAKLÁRY ZOLTÁN. Zene: DE FRIES KÁROLY

HAZAFELÉ

Délibáb produkció. Írta: BARABÁS PAL. Rendezte: CSEREPY ARZÉN. Főszereplők: FEDÁK SÁRI, MÉSZÁROS Á. I., VASZARY PIRI, CSORTOS GYULA, BILICSI TIVADAR, HAJMÁSSY MIKLÓS. Zene: BUDAY DÉNES.

Jelenet a „FINN VÉR” című nagysikerű finn filmből

FORGALOMBAHOZZA:

HIDVÉGHY FILM

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 44
TELEFON: 225-762 (Nemzeti Színházzal szemben)

VALAMENNYI FILM LEKÖTHETŐ ÉS BEOSZTHATÓ!

A HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI MOZI TÖBB MINT 1600 PENGŐT ADOTT A VÖRÖSKERESZTNEK. Négy előadás jövedelmén kívül önkéntes adományával is hozzájárult a hódmezővásárhelyi Korzó Mozi tulajdonosnője, Langfelder dr.-né a segélyakció sikeréhez és szép példát mutatott arra, hogy a kötelességteljesítésben is lehet rendszer, időnként más és más módon keresve lehetőséget a jótékonyásra.

A mozgó a következő adományokat juttatta honvédeinknek:

Honvéd matiné jövedelme	169.43 P
A főispán nejeinek rendezésében 3 előadás jövedelme	1114.40 P
A Korzó Mozgó engedélyesének, dr. Langfelder Arthuré adománya	65.— P
A Főméltóságú Asszony akciója javára	265.95 P
Osszesen	1614.78 P

KÜLVÁROSI ÖRSZOBA a Nemzeti Apolló legközelebbi műsora. A Léna filmgyártó vállalat a »Késő« után mutatja be a Nemzeti Apollóban a »Külvárosi őrszoba« című bűnügyi filmjét, amelyet a cég az elmúlt szezonban gyártott a Hunnia filmgyárban. A film főszereplői legelsősorban az önfeláldozó rendőrök. Az illetékes felsőbb hatóságok hozzájárulásával a Mosonyi-utcai laktanya tisztí és legénységi kara közreműködésével készült a nagyszabású film és bemutatja a rendőrök, harcát az alvilág ellen. A film főszereplője: *Karady Katalin*, főszereplői pedig: *Nagy István*, *Csontos Gyula* és *Toronyi Imre*. Többi szereplők: *Csikós Rózsi*, *Dajbukát Ilona*, *Maklár Zoltán* és *Turáni Endre*. A kitűnő filmet pedig Hamza Ákos rendezte. Zenéjét szerezte: Sándor Jenő, operatőr Makkai Árpád volt. A díszleteket Kokas Klára és Sörös Imre tervezték. Az első rendőrtárgyú filmet nagy érdeklődéssel várja a filmvilág és a közönség.

GÜTTLER ANTAL BEVONULT. Güttler Antal a Palatinus Film vállalat tulajdonosa ápr. 2.-tól katonai szolgálatot teljesít. Távolléte alatt Jurcsó Mihály László kölcsönosztályvezető helyettesíti.

KOLCZONAY FILMEK VIDÉKEN. A budapesti bemutatómozik műsortorlódása miatt egyre yakrabban áll elő az a helyzet, hogy a vidéki városok közönsége előbb látja a filmeket, mint a budapesti publikum. Most értesülünk, hogy Dr. Kolczonay Ervin filmvállalatának két kiváló alkotása: a »Szerelmi láz« és az »Egér a palotában«, vidéken valóságos didalmenetben hódítják meg a nagy városok filmszínházainak közönségét.

DOKTORRÁ AVÁTTAK A KOLOZSVÁRI CORVIN FILMSZÍNHÁZ IGAZGATÓJÁT. vitéz primor Kolumbán Károly okl. közgazdász, a kolozsvári Corvin Filmszínház engedélyesét ez év ápr. 3-án avatták doktorrá a Kolozsvári M. Kir. Ferenc József Tudományegyetemen. Az avatáson úgy a szakmabeliek, mint a nevezett baráti köréből számosan vettek részt.

AZ UFA FILMIPARI ÉS FILMKERESKEDELMI Rt. ezúton is közli Üzletfeleivel, hogy az UFA világhíradó szállításában rajta kívül álló okokból technikai nehézségek merültek fel és ezért az i. t.

Mozgóképszínház tulajdonosok szíves elnézését kéri. Egyben arról biztosítja őket, hogy minden remény meg van rá, hogy a jövőben az Ufa világhíradó szállítása akadálytalanul bonyolódik le.

Mint értesültünk Fliegel Ernőt, a budapesti Ufa ügyvezető igazgatóját a római Filmunione (a német filmgyártás o'aszországi képviselője) élére nevezték ki vezérigazgatói minőségben. Az Universum Film A. G. Berlin egyidejűleg Schuchmann Antalt, a Budapest Film R.-t. igazgatóját bízta meg az Ufa ügyeinek intézésével.

AZ OLASZ FILMSZÍNHÁZKBAN NAGY SIKERE VAN A »POSTUMIAI BARLANG« című INCOM-kultúrfilmnek, amely a csodálatos barlang meseszerű szépségeit tárja fel. A filmnek van egy kis cselekménye is: egy kislány eltéved a földalatti csodavilágban s ezt a témát használja fel a rendező arra, hogy bemutassa az évezredek során létrejött pompázatos cseppkő-architektúrát, a kővémeredt vízeséseket, a csipkeszerű finom rojtozatokat. szóval a barlang egész mesevilágát.

KULTURFILM KÉSZÜL A QUIRINÁL GOBELINJEIRŐL. Az olasz király felhatalmazta az Incom olasz filmvállalatot, hogy a Quirinál világhírű gobelinjeiről kulturfilmet készíthessen. A film emellett bemutatja a gobelin-készítés művészetét, a régi szövőszékeket, a renaissance-mesterek gyönyörű kardonjait s a modern gobelinkészítők munkáját. A film szövegét és tartalmát *Antonio dell'Annò* rendező állította össze *Erulo Erili*, a kiváló római gobelinkészítő szakszerű közreműködésével.

JÖN A SZERENCSES FLÓTÁS. Valóban amerikai újítással lép a közönség elé a *Jupiter* film, amikor legújabb bohózatában mindössze hat színészt szerepeltet, de hat olyan sztárt, hogy közülük bármelyik egyedül is táblás házakat vonz minden szereplésére. Nem kisebb nevekről van szó ugyanis, mint *Tolnay*, *Szilassy*, *Latabár Kálmán*, *Bilicsi*, *Mihályi* és *Maklár* többszörösen fémjelzett neveiről. Ezt a remek együttest joggal nevezhetjük a legkiválóbb magyar vígjáték-együttesnek s új filmjük, a »Szerencsés flótás« minden biznnyal épp ilyen joggal kapja majd meg a közönségtől a magyar bohózatok közül a »legkacagtatóbb« jelzőt.

CONRAD VEIDT MEGHALT. Egy Amerikából érkező híradás szerint *Conrad Veidt*, a világszerte ismert filmszínész, akinek nem egy, különös filmjét Budapesten is bemutatták, los angelesi házában a szombatról vasárnapra virradó éjszaka szívbénulásban meghalt. Szikár, különösrajzú arcát Magyarországon nemcsak filmről ismerték, hiszen *Conrad Veidt* hosszú évekkel ezelőtt személyesen is járt Budapesten s heteket töltött nálunk. Legutolsó filmje, amelyet Budapesten is bemutattak, a *Bagdadi tolvaj* című színes filmalkotás volt, amelyben a gonosz szultán szerepét játszotta. *Conrad Veidt ötvenesztendős* volt.

MOZIGÉPÉSZ

hat éves kiváló gyakorlattal komolyabb állást keres fővárosban vagy környékén.

Telefon: reggel 8—4-ig 147—249.

Levél: »Május« jellegre kiadóhivatalba.

A gráfnisasszony Assia Noris

Assia Noris Oroszországban született 1912-ben. Apja cári testőrezredes és az *Orosz Birodalom grófja* címet viseli, amikor a kis *Anasztázia* megszületik, ugyanis *Assia Noris* eredeti keresztnéve *Anasztázia* volt. Családi nevét homály fedti, legalább is ő sohasem beszélt senkivel erről.

Öt éves korában került Franciaországba, ahová a legtöbb orosz nemes kényszerű száműzetésbe ment. Iskoláit Nizzában, egy leánynevelőintézetben végezte el. 1920-ben végzetes szerelemre gyulladt egy olasz férfi után. Ez az szerelem ránézve szerencsétlenül végződött. *Felesége lett az olasznak, akitől azonban két boldogtalanul eltöltött év után elvált.*

A házassága mégis valamegyes eredménnyel járt *Assia Norisra*. Két év alatt, amelyet Olaszországban élt férje oldalán, *tökéletesen megtanult olaszul.*

Itt ismerkedett meg *Giuseppe Amato* filmgyártóval, akivel jó barátságba került.

Az első filmjében még sokszor bizonytalanul mozog, de gyönyörű fényképcárával kárpótolja az esetleges merev játékmódot. A »*La signorina dell'auto-bus*« című filmjét követi a »*Giallo*«. Ezt a filmjét *Cammerini* csinálja, aki döntő módon befolyásolja *Assia Noris* művészi pályáját. *Ő volt az, aki igazi művésznővé avatta a törekény orosz-francia-olasz nőt.*

Egy szoknya — egy nadrág

Irta: *Barabás Pál*

Rendezte: *Hamza D. Akos*

Zene: *Fényes Szabolcs*

Főszereplők: *Latabár Kálmán, Csikós Rózsi, Csontos Gyula, Turay Ida, Mihályi Ernő, Dorita Boneva, Máty Gerő.*

Operatőr: *Icsey Rezső*

Hang: *Lázár István*

Gyártásvezető: *Sulkovszky Zoltán*

Felvételek: *Hábel Sándor*

Díszlet: *Kokás Klára*

Cenzura: *aluli*

Beszél: *magyarul*

Hossza: *2261 méter*

Gyártotta: *Hamza D. Akos*

Forgalomba hozza: *Hamza D. Akos*

Akos filmkölcsonzó vállalata

Bemutatta: *Szittyá*

Készült: *a Hunnia Filmgyár pasaréti műtermében*

Ezzel a filmmel megszületett a magyar »burleszk« úgy és olyannak, amilyenek ezt eddig csak elképzelték, de megváltoztatni egészen sohasem tudták. Most jött egy rendező, *Hamza D. Akos*, aki ezt a műfajt bravúrosan kiformálta. Nincs a filmben az a sok brutális marhaskodás mint a hasonló külföldi filmekben, hanem magyar ízléssel és a legkényesebb helyzetet is áthidaló finomsággal oldotta meg *Hamza* a feladatát. Nevetni lehet bőségesen, humor, ötlet, helyzetkomikum annyi van ebben a filmben, mint kevésben, de azért nem otromba, nem bántó.

A történet, mint általában az ilyen filmeknél, elég bonyolult. *Sóvári Péter* a színtársulat hős-szerelmese színpadi sikereinél csak hölgyek körében aratott sikereire büszkébb. Ünneplik, szeretik, és

Felelős szerkesztő:
MATOLAY K. GÉZA dr.

Felelős kiadó:
LEBER LÁSZLÓ dr.

Kiadóhivatali főnök:
GYMESY KÁSÁS ERNŐ

Készült a

»Jövő« Nyomdaszövetkezet
műhelyében

Budapest, IX., Erkel-u. 17.
Telefon: 182—278.

Felelős vez.: *Demjén Ferenc.*

a nők körül rajongják. Kivétel csak egy van *Péter Ibolya*, a társulat segédszínésznője, aki nem igen mutatja, hogy *Péter* érzelmeit túlzottan viszonozná. *Ibolya* karrieréről álmodik, nemcsak a színpadi siker érdekli, hanem anyagi jólétet is szeretne. Ambícióját öltöztetőnője *Kamilla*, aki maga is vidéki segédszínésznő volt, még fűti is. Ugylátszik *Ibolya* meg is indul a gazdagság felé, mivel a színházzal szomszédos virágüzletből minden nap ötven szál piros rózsát hoznak részére és a csokor küldője nem más, mint a »dúsgazdag« *Borsai Ubul gróf. Pétert Kálmán*, a főrendező és *Zsiga*, az inas hiá-

ékszert és minden szépet ígérjen, ha meghallgatja őt. *Péter* bosszút forral.

Véletlenül megtudja, hogy a gróf sralmas helyzetének megváltoztatása érdekében hajlandó feleségül venni egy dúsgazdag madridi özvegyet *Dulcienát*, akivel fivére még Madridban úgyszólván »megbeszélte« a házasságot. Egy szép napon meg is érkezik egy elég kellemetlen külsejű spanyol »hölgy«, aki nem más, mint *Péter*, ki nőnek álcázva akarja a gróftól neveltségessé tenni és szerelmét tőle visszahódítani. *Ubul gróf* megrémül, amidőn az egyáltalában nem kívánatos spanyol özvegyet meglátja és félelme csak növekszik, amikor az özvegy iránta szerelemre gyúl. Megkezdődnek *Ubul gróf* szörnyű napjai. *Ibolyával* találkát beszél meg, azonban soha nem bír megjelenni, mivel *Dulciená* az erőszakos özvegy kényszeríti őt, hogy vele »turbékoljon«, őt ötórrai teákra, kirándulásokra és korcsolyázni

kezik *Ibolya* is megtudja, hogy az első madridi özvegy tulajdonképpen *Péter* volt. Elérkezik a nagy nap, *Ubul gróf* karján vezeti a szállodába virágokkal díszített menyegzői asztalhoz »ifjú menyasszonyát«. Csengenek a poharak, a szálloda igazgatója felköszönti a »fiatalokat«, ám a szálloda detektívje akit az igazgatóság bízott meg a szélhámós leleplezésével, nem fogja fel ünnepiesen a helyzetet hanem üldözni kezdi a menekülni próbáló *Pétert*. *Bonyadalmat* fokozza az, hogy *Kamilla* szintén spanyol hölgynek öltözve megjelenik a színen, és így maga a detektív sem tudja, hogy tulajdonképpen a négy spanyol hölgy közül kit üldözzön. *Ubul gróf*ot még kellemetlenebb meglepetés éri, mire váratlanul az asztalhoz lép két haragos úr, akik *Ubult*, ki épp oly kevésbé gróf, mint *Péter*, a szép spanyol özvegy tiltakozása ellenére a rendőrségre viszik. Minden kiderül és

ba próbálják lebeszélni *Ibolyáról*, ő úgy véli, hogy előbb-utóbb minden nő beleszeret. *Ibolya* elég okot ad *Péter*nek a féltékenységre, de mindenkor leszereli őt azzal, hogy *Péter* hiúságát kihasználva megtalálja a helyes kifogást. *Péter* megfigyelteti szerelmesét, a virágüzlet küldőncét is kikérdezi és így rájön arra, hogy *Borsai gróf* nem is egészen reménytelenül udvarol *Ibolyának*. *Borsai* állandóan pénzzavarral küzd, de ez nem akadályozza meg őt abban, hogy *Ibolyának* pénzt,

vigye. *Ibolya*, akinek hűtlenségét *Péter* most már kétséget kizáró módon megállapította, hazudik rendületlenül. *Péter* *Ubullal* odáig viszi játékát, hogy az már megkéri a kezét és kitérzi az esükvőt. Mint derült égből a villámcsapás, úgy hat az igazi madridi özvegy *Guarez Dulciena* komornájának megérkezése. *Péter* egy kiutat lát, nehogy idő előtt leleplezzék, udvarolni kezd a spanyol hölgynek és sikerül is annak rokonszenvét felkelteni.

Mire az esküvő napja elér-

csodák-csodája, *Ibolya* talán életében először elpirulva le-sütött szemmel bujik oda *Péter*hez, aki örömmel karolja át szerelmesét.

A film szereplői és munkatársai kitűnő munkát végeztek. *Latabár* alakítása külön élmény, különösen az őt szerető közönség részére. A többiek is tehetségük legjavát adták. Képből, hangból, díszletből, zenében stílus van ebben a filmben. És az összhang még is hozza a sikert. Bizonyos, hogy a közönség hálásan fogadja.

Érted

Írta: *Gerhard Menzel*
Rendezte: *Gusztáv Uninky*
Főszereplők: *Paula Wessely*
Attila Hörbiger, Inge List,
Fred, Liewehst, Erik Frey
Zene: *Willi Schmidt—Gentner*
Hossza: 2820 méter
Cenzúra: *aluli*
Bemutatta: *Corvin—Korzó,*
Produkción: *Wien Film*
Forgalombahozza: *Budapest*

Egy-egy filmbemutató előtt — különösen külföldi filmeknél —, ahol az előzetes munkákról hiányzanak azok a közvetlen információk és lehetőségek, amelyek itthon készült filmjeinknél természetesen rendelkezésre állnak — mindig nagyfokú kíváncsisággal várjuk a legújabb eseményt. Bizony, eseményzámba megy, ha olyan kiváló művészgarda vonul fel, mint *Gustav Ucecky*, a rendező, *Paula Wessely*vel és *Hörbiger Attilával*.

Amit az »Érted!« c. film-ben kapunk, mélységben és értékben, az gondolkodás nélkül megérdemli a felejthetetlen jelzőt. Úgy a rendező gondossága, mint az író mondanivalója és a színészek széles skálájú játéka az egység megdöbbentő erejével járja át minden idegszálunkat. Lesújt, megráz, hogy annál magasabbra emeljen.

Az acélkeménységű férfi minden érzelme és jóindulata dacára se tudja megszerezni az emberi szeretetet. Hiába rang, egészség, gazdagság, az élettől való bírokra kelés, szeretet nélkül dísztelen karácsonyfa csupán, mely gyökér nélkül előbb-utóbb megfakul és elhullik.

A textilgyáros (*Attila Hörbiger*) megtalálja életének nagy kincsét, kiválasztottját, de a hajszában hiányzanak azok az eszközök, amivel a női lelket is meg kell hódítani. A szegény lányt (*Paula Wessely*) ugyan gazdagsága révén, de magához kapcsolja a papirosforma nem teszi hitvesévé a törvényes feleséget.

Az alapjánvéve értékes és mélyérzésű férfi erélyessége, nyers modora elidegeníti a fiatalasszonyt, aki immár elhiagyni készül a házat. De az utolsó pillanatban az osztrák hadsereg két ulánus hadnagya (*Fred Liewehst* és *Eric Frey*) toppannak be az ajtón, akiket egy hadgyakorlat tartására a gyáros házában szólásolnak el. A háziasszony feltalálja magát és asszonyi

ösztönrel palástolja el a súlyos családi háborút. A férj mit sem tud arról, hogy az asszony letett távozási szándékáról s már-már tönkretenni készül egyik konkurencsét, aki a társadalmi kapcsolatot velük fenntartani nem óhajtottta.

Mikor megtudja az örömhírt, eláll minden rossz szándékától, s boldogan áll a katonavendégek rendelkezésére. Az asszony húga (*Inge List*) halálos betegen a párisi lebüjökben él s mikor ezt a gyáros egy távirat útján megtudja, azonnal sógornőjének megmentésére siet. Távolléte alatt a csinos ulánus hadnagy (*Liewehst*) és az asszony között mélyebb érzelmi szálak szövődnek a rosszul sikerült érekházasság romjain. A gyáros hazaérkezik a legjobb hírral: sógornőjét megmentette az életnek és teljes gyógyulás után mint nászutas-párt fogják vendégül látni. A családott asszony csak most ismer rá férjének mélységes értékeire, ki az ő kedvéért a világ minden áldozatát képes meghozni. A romantikus szerelemnek vége s ettől kezdve semmi sem zavarja többé a házastársak boldogságát.

A legnagyobb meglepetést *Attila Hörbiger* monumentális alakítása jelenti. Az általa mintázott férfi olyan jellem és annyira őszinte hűsból-vérből való ember, amit bronzba lehetne önteni. Néhány jelenetéből, gesztusából, arckifejezéséből és megrázó élményéből következtetni tudunk jellemének, intelligenciájának minden részletére. Arra is, amire semmiféle utalás nincs a filmben. Az emberábrázolásnak ezt a fajtáját aligha láttuk még filmen. Ez természetesen az írónak, rendezőnek és színésznek együttes érdeme.

Mikor megtudja, hogy felesége nem hagyta el, kitörő örömben megöleli a szolgáját. Még férfiember is könnyezik ennél a jelenetnél. Azok, akik az utóbbi idők filmjeinél a könnyezett momentumokra építették fel sikerüket, ehhez képest csupán az édeskés érzékenység határáig jutottak el. A belülről fakadó könnyek, a megindító érzések ábrázolására az »Érted« *iskolapélda* lehet.

Azt írta *Hörbiger*ről, hogy meglepetés. *Paula Wessely* nemes, senki máséhoz nem hasonlítható stílusa már nem

újság a komoly műfajt kedvelő mozilátogatók előtt és most ezzel a szerepével újabb híveket szerzett. *Inge List*, a beteg testvér szerepében éppen úgy mellékszereplőjévé válik a filmnek, mint a két hadnagy és a darab hangulatához kitűnően alkalmazkodó szereplők.

A film igen érdekes körképe a háború előtti bécs-

Örök álarc

Rendezte: *Werner Hochbaum*
Írta: *Leo Lapaire*
Szereplők: *Olga Czechova,*
Mathias Weimann, Peter Petersen

Gyártotta: *Wien-film*
Forgalombahozza: *Deák-film*
Bemutatta: *Omnia*

Német orvosi film. Már ennyi is elég lenne ahhoz, hogy az ember jót gondoljon a filmről. Német alaposág jellemzi a film kiállítását is. Csakhogy... maga a film kicsit nagyon régi. *Csekély nyolc-tíz éves lehet.* Vajjon hol fekdühetett eddig és ha már ilyen sokáig elfelejtkeztek róla, miért nem hagyták végkép a raktár mélyén?

Egy orvos lelkivívódásáról szól a történet, helyesebben egy örült orvos lelkivilágát mutatja be a film cselekménye erős fantáziával, tulságosan színezett fantasztikummal és kevés értelemmel... *Dr. Dumartin* szérumával meg akar gyógyítani egy agyhártyagyulladásban megbetegedett embert, aki azonban meghal. Mindenki azt hiszi, hogy a szérum ölte meg a szerencsétlen beteget, annak a felesége is megvádolja az orvost, akinek lelki egyensúlya megbillen, kettéhasadt lélekkel boljong, keresi az Enjét, amely megölte állítólag a beteget. Öngyilkos lesz, de megmentik.

Közben kiderül, hogy a beteg nem a szérumtól halt meg, sőt az tényleg meggyógyította volna, de embólia végzett vele. Az orvos kollégák különböző módszerek segítségével akarják visszahozni a valóéletre *dr. Dumartin*re. A kli-nika főorvosa, aki eleinte ellenlezte a szérumkezelést, most már teljes erővel gyógyítani igyekszik az orvost. Végül is sikerül a gyógymód, amit az egyik orvosbarátja próbál ki *Dumartin*on. Egészségesen, tisztult fejjel és lélekkel fog szérumának megcsinálásához.

Vérszegény történet, amit a filmen a rendező az elmebeteg ember lelkivilágának ké-

környéki polgári életnek, mulatságos jóízűséggel elevenítve meg a mindenkor kedves hadgyakorlatok romantikus életét. A díszletek, a kórhu-jelmezek és briliánsan be-rendezett enteriőrök, a technikai kivitelezés mesterművei közé sorolhatók. Hangtechnikailag és zeneileg ugyanezt mondhatjuk a szezon legkiválóbb filmjére. *Gy. K. E.*

pekben való bemutatásával igyekszik menteni. *Nem sikerül, sőt a film egyik zavaros helyzetből a másikba esik.* Helyenként izgalmas jelenetek vannak, de ezek felépítését nyomban lerontják a következő banális, ügyetlen beállítású és elképzelésű jelenetek.

Mathias Weimann, az örült orvos szerepében mindent megtesz a film sikeréért. Egész testének és arcának játékával többször megborsóztatja az ember hátát. Párbeszédei önmagával és egy jelenete a hidon a folyó fölött minden kritikát kibír. *Olga Czechova* tíz év előtt is épen olyan szép volt, mint most. Kis szerepe van itt, bárki eljátszhatta volna. A kli-nika főorvosának szerepében *Peter Petersen* maga a megtestelült robusztus konzervatívizmus. Minden szava köromszakadtaig ragaszkodás a hagyományokhoz. Beszéde érdekes, hangsúlyozása egyáltalán nem németes, mintha egy jó öblőshangú magyar paraszt beszélne németül. Játéka kicsit szögletes. Egyébként a filmnek többi szereplői mind megfelelnek a film cselekménye által kívánt játékteljesítményeknek.

A filmet inkább az orvosi tudományokat tanuló egyetemi ifjúság előtt kellene bemutatni, mint elsődrendű *oktatófilmet*, mert a legaprólékosabb részletekig bemutatja egy kli-nika belvilágát, külön minden *ajtócsapódást*, vagy a műtét-hez készüléskor a *műtőasztal felemelését* technikai eszközökkel. Hja. Tíz évvel ezelőtt bőviben volt nyersanyag, de tudás is, ami viszont ennek a filmnek a megrendezésénél, összeállításánál erősen hiányzott...

De azért még így is sokaknak tetszett, vagy talán épen azért, mert nem értették meg és szegénylelték bevallani mások előtt, hogy mást vártak — különösen a magyar reklámozás és a darab címe után... *Cs. M.*

**JÖN!
LE GKÖZELEBB!**

JOHANNES RIEMANN

**AZ ELSŐ
BERLIN-FILM!**

MAGDA SCHNEIDER

A TALPRAESETT LEÁNY

DORA KOMAR

THEO LINGEN
RAGYOGÓ SZELLEMES
BOHÓZATA

BEMUTATJUK 2 TOVÁBBI
BERLIN-FILM 1-1 HÖLGY-
SZTÁRJÁT, AKIK A BERLIN-
FILM TOVÁBBI POMPÁS
FILMOPERETTJEIBEN
FOGNAK SZEREPELNI

A BERLIN-FILMEKET
FORGALOMBA HOZZA:

GRETHE WEISER

BUDAPEST, VII., RAKÓCZI-ÚT 52. TELEFON: 22-44-35

Budapest
1943.
április 28
V. évf.
17. sz.
Egyes
szám ára:
70 fill.

ERŐS LÉNYEK

SZERKESZTI
D. MATOLAY
K. GÉZA

Tátra Film

A legmulatságosabb olasz vigjáték

játssza: Pátia. **A hét vig**
örvegy

Forgalombahozza: Tátra-film.